

Wiesław Jankowski

Wstęp do kierownictwa duchowego osób zniewolonych przez moce ciemności

---

Studia nad Rodziną 16/1-2 (30-31), 403-413

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

ks. Wiesław JANKOWSKI – WSR UKSW Warszawa

WSTĘP DO KIEROWNICTWA DUCHOWEGO OSÓB ZNIEWOLONYCH PRZEZ MOCE CIEMNOŚCI

U początku życia każdego człowieka, teologicznie je interpretując, jest Bóg i Jego Ojcostwo, rodzicielstwo zaś ludzkich rodziców dokonuje się poprzez ich miłość włączoną, także sakramentalnie, w miłość Bożą. Bez Chrystusa nie może być w człowieku życia łaski, czyli „nowego stworzenia” jako skutku „zrodzenia z Boga” (por. J 1,13). Życie łaski stanowi podstawowy oręż w walce duchowej. Nie można tej walki zignorować z uwagi na podstawowe respektowanie rzeczywistości, w której występują i liczą się zasadniczo trzy podmioty oddziaływania duchowego: Bóg i Jego aniołowie, świat osób ludzkich (tzw. duch ludzki) oraz czynnik demoniczny (Szatan i jego złe duchy). Różnorodne czynniki kulturowe i cywilizacyjne zdają się niefrasobliwie tej sytuacji nie brać pod uwagę albo popełniać błędy co do tożsamości i możliwych skutków oddziaływania wymienionych podmiotów walki duchowej. Stąd kierownictwo duchowe w chrześcijańskiej formacji do wolności winno uwzględniać kontekst współczesnych zagrożeń duchowych (starych i nowych). Zadania i kompetencje kapłanów egzorcystów wobec osób zniewolonych przez czynniki demoniczne wynikają z natury zniewolenia i wymogów dostosowanego do tej sytuacji duszpasterstwa i kierownictwa duchowego. Obowiązki osób zniewolonych korzystających z kierownictwa duchowego w ramach opieki kapłanów egzorcystów wykraczają nieco poza klasyczny kontekst towarzyszenia duchowego (tj. gdy nie ma zniewoleń demonicznych). Podstawowym środowiskiem walki duchowej, zwłaszcza w przypadkach zniewoleń, jest rodzina osoby zniewolonej. Pojawienie się zniewolenia i duszpasterstwo związane z takimi sytuacjami otwiera drogę wyraźniejszego odkrycia rodziny jako miejsca Boga i człowieka, a nie tylko nękania przez siły demoniczne.

Zrodzeni z Boga do walki duchowej

„Wszystkim tym jednak, którzy Je przyjęli, dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi, tym, którzy wierzą w imię Jego – którzy ani z krwi, ani z żądy ciała, ani z woli męża, ale z Boga się narodzili” (J 1,12-13). Jak pisze papież Benedykt XVI, pierwsi uczniowie Jezusa zostali posłani, aby głosić nauki i wypędzać złe duchy (por. Mk 3,14). Według ewangelisty Mateusza Jezus udzielił uczniom „władzy nad duchami nieczystymi, aby je wypędzali i leczili wszystkie choroby i wszelkie słabości” (10,1). Przepowiadanie Ewangelii Królestwa to pierwszorządne zadanie uczniów. Są oni przede wszystkim ewangelistami. Podobnie jak posyłający ich Jezus, są zwiastunami bliskości Królestwa Bożego, gromadząc ludzi w nowy lud Boży. Funkcja głosicieli Królestwa jest kluczowa dla wydarzenia, którym jest już samo głoszenie słowa. Oni głoszą słowo, które uobecnienia Jezusa Chrystusa, jest wydarzeniem umożliwiającym osobiste i wspólnotowe spotkanie z Nim. Głosząc Jezusa, uczniowie prowadzą do spotkania z Nim. Od momentu głoszenia do spotkania Jezusa uobecnianego przez słowo mamy do czynienia z wydarzeniem, a nie samym informowaniem o Jezusie i Jego dziele zbawczym. Ponieważ świat pozostaje pod panowaniem Złego i zła, przepowiadanie uczniów wprowadza z konieczności przyjmujących Ewangelię Jezusa w walkę z mocami ciemności. Naśladowanie Jezusa jest uwalnianiem świata od zniewalających mocy zła. Życie w mocy Ducha możliwe po przyjęciu Jezusa jako Pana, uwalnia świat od zła i Złego¹.

Kierownictwo duchowe jako element nowego życia w Duchu Świętym jest częścią „egzorcyzmującego” oddziaływania chrześcijaństwa w świecie i na świat.

Wobec wpływów czynników kulturowych i cywilizacyjnych

Waldemar Łysiak krótko scharakteryzował „profetyczny” wkład Władimira Sołowiowa w rozumienie zjawisk, które po jego czasach miały nadejść. „Sołowiow² (...) prorokował makabryczny XX wiek i to, że kiedy ze schyłkiem XX

¹ Por. Benedykt XVI, Jezus z Nazaretu, Kraków 2007, s. 147-153.

² Profesor Włodzimierz Sołowiow (1853-1900), jeden z najwybitniejszych teologów rosyjskich, był postacią znaną na Zachodzie, także w Rzymie. Swego rodzaju „wieszcz”, wizjoner przepowiadający zjawiska ideowe i kulturowe XX wieku. Osobiście przedstawiono go papieżowi Leonowi XIII. Złożył ślub wierności biskupowi Rzymu na księgę „Katechizmu rzymskiego”, powszechnie używanego w Kościele katolickim od czasów Soboru Trydenckiego. Jednak tym aktem nie zaprzeczył zależności od biskupów prawosławnych. Był bowiem przekonany o fundamentalnej jedności obu Ko-

wieku świat ogarnie kulturowo-obyczajowy nihilizm – rządzić będzie ludzkością «Uśmiechnięty Szatan», «Dobrotliwy Truciciel», «Serdeczny Antychryst», ideał kusicielskiego przewodnika: pacyfista, humanista, filantrop, ekolog, wegetarianin, miłośnik natury i dialogu, przyjaciel ludzi i zwierząt, ascetyczny uczony i bezinteresowny dobroczyńca, «Mesjasz Tolerancji» krzewiący wyrozumiałość totalną, dla wszystkich, dla prawych i dla nieprawych, lansujący moralność uniwersalną, ponadreligijną, koniecznie oczyszczoną z metafizyki i teologii katolicyzmu, ba, nawet dostrzegający Jezusa Chrystusa, lecz krytykujący Go jako biblista i mentor za zbyt restrykcyjny Dekalog, który tworzy podziały miast jednać ludzi, jednać braterskim uściskiem, niewykluczającym nikogo prócz wrogów wszechtolerancji i wszechhumanizmu. Antychryst Mediator, nowy, modernistyczny Zbawiciel nowego, wszechwyzwolonego świata... Sołowiow widział go już sto lat temu jako rzeczywistość nam współczesną!²³. Według teozofki i satanistki – H. Bławatskiej: „esencja Ciemności jest Absolutnym Światłem”²⁴. Jako potencjalni odbiorcy treści o podobnej zawartości szerzonych przez ogólnie dostępne publikatory nie możemy nie brać pod uwagę tej wiedzy w rozeznaniu właściwym dla kierownictwa duchowego.

Lucyferyzm, współcześnie szerzona najbardziej wyrafinowana forma satanizmu, nie chwali się nurzaniem w siedmiu grzechach głównych, lecz kurczowo trzyma się pozorów dobra, jak zasłony dymnej i kurtyny, która go bezpiecznie zasłania. Sprawia wrażenie teorii idealnie zastępującej chrześcijańską moralność, a nawet mistykę, ponieważ w skrajnych formach odrzuca wszystko, co cielesne, jakby tym pogardzając, a oddaje hołd duchowej naturze Ciemności i zastępczemu „bogu” – Przeciwnikowi.

Kierownictwo duchowe w formacji do wolności w sytuacji współczesnych zagrożeń duchowych

Papież Benedykt XVI użył pojęcia „egzorcyzmowanie” w sensie szerszym, rozumiejąc przez nie oddziaływanie autentycznego chrześcijaństwa na aktu-

---

ściołów: Kościoła Wschodu i Kościoła Zachodu, nad którymi jurysdykcję w sprawach wiary i moralności sprawuje biskup Rzymu – pierwszy między patriarchami – uważał. Por. R. Opala, Włodzimierz Sołowiow i idea papieżstwa jako znaku jedności Kościoła, <http://www.apologetyka.katolik.pl/odnowa-kosciola/ekumenizm/154/577-wodzimierz-sołowiow-i-idea-papiestwa-jako-znaku-jednoci-kocioa>.

²³ W. Łysiak, Lider, Warszawa 2008, s. 257-258.

²⁴ Za: B. Nawrocka, *Romans z wampirem. Zmierch instynktu przeżycia*, http://www.milujciesie.org.pl/nr/mlodziez/romans_z_wampirem_zmierch.html

alną rzeczywistość, zarówno w kierunku wewnątrz eklezjalnym, jak i *extra Ecclesiae*, w duchu misyjnym. Ów szeroki sens usuwania obecności i wpływów Złego i zła wyjaśnił jako „umieszczenie świata w świetle rozumu (*ratio*), który pochodzi od przedwiecznego stwórczego Rozumu, od jego uzdrawiającej dobroci”. Odwoływanie się do Rozumu – zamysłu Bożego i prowadzenie do Boga jest „centralnym zadaniem posłańca Jezusa Chrystusa”⁵.

„Egzorcyzujący” charakter chrześcijaństwa, przedstawiony przez św. Pawła od innej jeszcze strony, skierowany jest niewątpliwie do samych chrześcijan, w napomnieniu odnoszącym się do korzystania z Bożego działania łaski: „Bądźcie mocni w Panu – siłą Jego potęgi. Przyobleczcie pełną zbroję Bożą, byście się mogli ostać wobec podstępnych zakusów diabła. Nie tocymy bowiem walki przeciw krwi i ciału, lecz przeciw Zwierzchnościom, przeciw Władzom, przeciw rządcom świata tych ciemności, przeciw duchowym pierwiastkom zła na wyżynach niebieskich” (Ef 6,10-12).

Osoba ludzka cieszy się podstawowymi niezbywalnymi cechami. Są nimi: nieodstępność (*alteri incommunicabilis*) i panowanie sobie (*sui iuris*). Nikt nie może osoby zastąpić w urzeczywistnieniu prawa dokonywania wyborów i ponoszeniu za nie odpowiedzialności. Osoba urzeczywistnia własną wolność w odniesieniu do samej siebie, dla powiększania władania sobą samym, w zależności od prawdy o dobru, jakie osoba pragnie osiągnąć.

Problem narastających zniewoleń (często określanych przymiotnikiem „duchowe”) pochodzi najpierw z jakiejś sumy negatywnych odpowiedzi na dar i powołanie Boże, czyli z grzechu. Na tę podstawową przyczynę zniewoleń wskazał Chrystus: „Kto popełnia grzech, jest niewolnikiem grzechu” (J 8,34). Rozeznanie duchowe oraz praktyka pastoralna duchownych – egzorcystów różnych wyznań chrześcijańskich, na pierwszym miejscu wśród przyczyn zniewoleń demonicznych (z opętaniem włącznie) wymienia związane z grzechem idolatrii – zainteresowanie magią i okultyzmem w jego formach dawnych i nowych oraz przynależność do sekt ezoterycznych⁶.

Podstawowym czynnikiem leczącym ze zniewoleń, o których wyżej, są owoce Misterium Paschalnego Jezusa Chrystusa, dostępne poprzez środki zbawcze ustanowione przez Chrystusa, które nazywamy sakramentami. Pomocniczymi środkami towarzyszącymi sakramentalnemu życiu chrześcijan są ustanowione przez Kościół sakramentalia. Struktura sakramentalna Kościoła

⁵ Benedykt XVI, Jezus z Nazaretu, dz. cyt, s. 151.

⁶ Por. A. Posacki SJ, Ezoteryzm i okultyzm – formy stare i nowe. Aspekty filozoficzno-teologiczne i praktyczno-duszpasterskie, Radom 2009.

pozwała chrześcijaninowi urzeczywistniać realny kontakt przez Chrystusa w Duchu Świętym z Bogiem Ojcem i całą Wspólnotą eklezyjalną. Stąd pochodzi nie tylko dostęp do łaski uświęcającej, czyli udział w życiu Bożym, ale sama sztuka kierownictwa duchowego, które służy wolności ludzkiej i chrześcijańskiej, wysłużonej ludziom przez Chrystusa na krzyżu.

Zadania i kompetencje kapłanów egzorcystów wobec osób zniewolonych czynnikami demonicznymi

Stan osób, które popadły w zniewolenie duchowe spowodowane oddziaływaniem mocy ciemności, domaga się pomocy z zewnątrz, ponieważ wymienione osoby w stanach kryzysowych i pokryzysowych nie mogą pomóc sobie samym. Na pierwszym miejscu spośród grona osób pomagających wypada wymienić kapłana – egzorcystę. Jest on wśród nich najbardziej kwalifikowanym źródłem pomocy (zwłaszcza w okresach kryzysu).

Trojakie są obowiązki kapłana egzorcysty towarzyszącego osobie poddawanej egzorcyzmom: obowiązki wobec Kościoła, wobec osoby opętanej oraz obowiązki wobec samego siebie. Egzorcysta reprezentuje Kościół, będąc dla osoby opętanej jego widzialnym znakiem. Oznacza to m. in. konieczność jasnego komunikowania jedności swoich działań i poczynań z działaniami Kościoła, co przyczynia się do umacniania dzieła ewangelizacji (a nie jego osłabiania, co może nastąpić w przypadku braku starania o *sentire cum Ecclesia* – „odczuwania” z Kościołem)⁷.

Dla naszego tematu ważny jest kontekst eklezyjalny posługi kapłana egzorcysty, ponieważ takie jej usytuowanie przynosi określone skutki przede wszystkim najbliższemu środowisku osoby korzystającej z tej posługi, jakim jest rodzina, czyli Kościół domowy – *Ecclesiola*, która poprzez egzorcyzm doświadcza udzielanej przez Boga mocy zbawczej, czyli Chrystusowego wprowadzania człowieka do wolności.

Kościół w osobie właściwego biskupa ordynariusza powierza egzorcystę obowiązek niesienia pomocy opętanym przez złe duchy. Powinien on pełnić to zadanie w sumiennej zależności od swego biskupa diecezjalnego. Moment stwierdzenia opętania ukonkretnia wykonanie zadania w „formie otoczenia możliwie szeroką pomocą osoby opętanej jak również najbliższych, wśród których ta osoba żyje. Służba egzorcysty jest bowiem pomocą wspólnoty Kościoła, który – według *Wprowadzenia teologicznego i pastoralnego*, zamieszczonego w nowym *Rytuale egzorcyzmów* – mocno wierzy, że istnieje tylko jeden

---

⁷ Por. B. Kocańda OFM Conv, *Posługa kapłana egzorcysty*, Kraków 2004, s. 219.

prawdziwy Bóg, który jest jedynym Początkiem wszechrzeczy, Stworzycielem wszystkich istot widzialnych i niewidzialnych oraz w swojej opatrności opiekuje się i rządzi wszystkim, co stworzył⁸.

Zasadniczą misją i obowiązkiem kapłana egzorcysty wobec osoby opętanej jest przeprowadzenie egzorcyzmowania, a nie tylko udzielenie doraźnej pomocy duchowej czy jedynie psychologicznego pocieszenia. Dekret Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów odpowiednio określa pomoc kapłana egzorcysty⁹. Na nim spoczywa moralny obowiązek ochrony życia osoby opętanej, gdy jest zagrożona, i zapewnienia jej czasowego schronienia i odizolowania od wpływów środowiska, które faktycznie przyczyniło się do duchowego zniewolenia. Wobec niebezpieczeństwa dokonania zamachu przeciw jej życiu (realne zagrożenie w przypadku sekt satanistycznych) powinien prosić o pomoc odpowiednie służby świeckie¹⁰.

Poza zadaniami natury najbardziej podstawowej (jak wyżej), kapłan egzorcysta pełni w wymiarze duchowym wobec osoby opętanej/zniewolonej rolę kierownika duchowego. W związku z tym powinien konkretnie i jasno komunikować osobie egzorcyzmowanej oraz jej najbliższemu (rodzinie) o rodzaju zniewolenia oraz pouczyć o czynnościach, jakie powinni podjąć w celu obrony przed złymi duchami i oddalenia ich wpływu. Egzorcysta jest zobowiązany wskazać osobie egzorcyzmowanej drogę nawrócenia prowadzącą do wyzwolenia, polegającą przede wszystkim na porzuceniu dotychczasowego grzesznego stylu życia. Brak bowiem kroczenia drogą dążenia do świętości i konsekwentnego przyłgnięcia do Boga skutecznie utrudnia proces uwolnienia od wpływu sił demonicznych. Kierownictwo duchowe powinno praktycznie wprowadzić zainteresowane osoby w rozeznanie duchowe¹¹.

Innym obowiązkiem kapłana egzorcysty w zakresie duchowym jest przygotowanie odpowiedniego wsparcia duchowego osób trzecich, a także uproszenie pomocy Bożej do prowadzenia walki duchowej. Zwykle zakony klauzuralne stają się adresatami próśb o tę cenną duchową pomoc. Trudno jednak

---

⁸ Por. Wprowadzenie teologiczne i pastoralne, nr 13, w: Rytuał Rzymski. Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne, Katowice 2002, s. 16.

⁹ Tamże, nr 1, s. 16: „szczególnym wyrazem troski Kościoła jest ustanowienie egzorcystów, aby naśladując miłość Chrystusa, nieśli pomoc opętanym przez Złego, także rozkazując w imię Boga demonom, by odeszły i odtąd już w żaden sposób nie wyrządzały ludziom szkody”.

¹⁰ B. Kocańda OFM Conv, Posługa kapłana egzorcysty, dz. cyt., s. 223.

¹¹ Por. tamże.

wykluczyć rodzinę osoby zniewolonej z grona osób zapewniająca taką pomoc duchową. W ten sposób, poprzez wzięcie świadomego udziału w walce duchowej, uwyrażnia się eklezjalna tożsamość rodziny, naturalnego środowiska dla (genealogii) osób¹².

Obowiązki osób zniewolonych, korzystających z kierownictwa duchowego

Na podstawie dzieła Odkupienia dokonanego przez Jezusa Chrystusa, który przyszedł, aby zniszczyć dzieła diabła, można wskazać na podstawowe „prawo” osoby zniewolonej do zbawienia. Jest ona wezwana do wiary¹³ przez Boga, który jest Miłością i który „tak umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy, nie zginął, ale miał życie wieczne” (J 3,14). Chrystus, który umiłował ludzi do końca (por. J 13,1), przywraca każdemu człowiekowi (również zniewolonemu) należną mu godność osobową. Urzeczywistnienia prawa do wolności potrzebuje przede wszystkim człowiek zniewolony (aż do opętania szatańskiego włącznie), jest on tym, którego Chrystus wyzwala do wolności. Zetknięcie z miłością Boga dokonuje się w procesie samego uwalniania, zwłaszcza doprowadzonym do odzyskania panowania nad władzami dotąd pozostającymi pod zniewalającym wpływem Złego.

Osoba zniewolona może oczekiwać pomocy od Kościoła, owszem, ma do tego prawo ze strony Wspólnoty opartej na miłości Boga i bliźniego – na miarę Chrystusa i Jego nowego przykazania. Osoba korzystająca z posługi egzorcyzmu ma prawo do poszanowania własnego ciała owładniętego przez siły demoniczne, także podczas samego egzorcyzmu – tak ze strony egzorcysty, jak i osób towarzyszących obrzędowi uwalniania.

Osoba opętana nie jest całkowicie skazana tylko na bierne oczekiwanie na uwolnienie, choć od początku egzorcyzmowania może stracić świadomość i kontrolę nad swoimi zachowaniami. Jednak po wyjściu z tego stanu pod wpływem egzorcyzmowania, pierwszym zadaniem osoby zniewolonej jest wyrażenie zgody na egzorcyzm (jeśli nie nastąpiło to wcześniej), co wiąże się z uznaniem swego stanu za zniewolenie demoniczne. W przypadku braku udzielenia takiej zgody, egzorcysta powinien uszanować wolę zniewolonego człowieka, lecz nie rezygnować z uświadomienia mu całej prawdy o jego faktycznym stanie. Osoba opętana powinna prosić o dalszą (obecną i przyszłą) modlitwę egzorcyzmu. Szczególnie ważne jest, aby egzorcyzmowana osoba

---

¹² Por. tamże, s. 224-225.

¹³ Por. Katechizm Kościoła Katolickiego, n. 161.

podjęła proces nawrócenia, co podczas egzorcyzmu wyraża się w wyrzeczeniu się konkretnego zła i wyznaniu wiary. W tym momencie osoba korzystająca z posługi egzorcyzmowania podejmuje czynnie walkę o swoje wyzwolenie, zwłaszcza podejmując, przynajmniej przed obrzędem, intensywne życie sakramentalne (zwłaszcza sakrament Pokuty i Pojednania i przyjmowana Eucharystia), przy konsekwentnym wysiłku dążenia do życia w łasce uświęcającej, co jest podstawą koniecznego nawrócenia. Bez postawy nawrócenia trudno oczekiwać końca stanu zniewolenia spowodowanego przez moce ciemności. Cały proces uwalniającego egzorcyzmowania jest koncentrowaniem się na osobie wyzwalającego Jezusa Chrystusa, a nie na Szatanie!

Kapłan egzorcysta jest reprezentantem Chrystusa i Jego Kościoła. Jako taki powinien ze swoją posługą być przyjęty z wiarą w autentyczność posługi, którą ze swej strony urzeczywistnia. Osoba zniewolona w procesie uwalniania nie powinna odsuwać od siebie własnej odpowiedzialności za swój stan (z powodu popełnienia grzechów sprowadzających moce ciemności). Powinna też zaprzestać zadrażniania się nadmiernym i nieproporcjonalnym poczuciem winy. Zamiast tego winna powierzać się Miłosierdziu Bożemu i podjąć rzetelną współpracę z egzorcystą oraz osobami udzielającymi jej koniecznej opieki.

Proces uzdrawiania duchowego, nieodłączny od procesu wyzwolenia osoby zniewolonej, powinien zmierzać do integracji z konkretną lokalną wspólnotą Kościoła.

Formacja naturalnych środowisk życia osób nękanych przez siły demoniczne

Pierwszym i naturalnym środowiskiem ludzkim jest rodzina. Rozmaitość współczesnych kryzysów wprost lub pośrednio dotyka życia człowieka w rodzinie. Razem nakładają się na siebie jako straszliwy owoc ran zadanych pierwszym rodzicom wskutek grzechu pierworodnego: brak rozsądku (cnoty roztropności), pogoń za dobrem pozornym (majątkiem, pieniędzem, przyjemnością) oraz z chęcią posiadania z naruszaniem, a nawet całkowitym przekreśleniem zasad sprawiedliwości, umiaru (cnoty umiarkowania), a także odwagi niezbędnej do tego, by być w pełni sobą. Rany te – jak trafnie zauważył św. Tomasz z Akwinu – mogą się powiększać i powiększają się bardzo na skutek popełniania coraz to nowych grzechów ciągnących się jak złowieszcze widmo za tym pierwszym, pierworodnym.

Powyższe, teologiczne zdiagnozowanie podstawowych skutków grzechu pierworodnego i skutków grzechów osobistych odnosi się przede wszystkim do środowiska rodzinnego człowieka, w którym grzech pierworodny wyda-

rzył się, a konsekwencje grzechowych ran dotyczą szczególnie podstawowej struktury ludzkości, czyli rodziny. Sytuacja biorąca początek z tego źródłowego wydarzenia, chociaż zawsze smutna, a niekiedy nawet wręcz tragiczna, nie jest jednak beznadziejna. Objawienie i zdrowa tradycja teologiczna nie traktuje ludzkości jako jakiejś wielkiej „masy potępieńców”, ponieważ realne zbawienie przyniósł jej Jezus Chrystus. On, który „jest obrazem Boga Niewidzialnego” (Kol 1,15), jest – jak akcentuje to Sobór Watykański II – „człowiekiem doskonałym, który przywrócił synom Adama podobieństwo Boże, zniekształcone od czasu pierwszego grzechu”. Jako „Niewinny Baranek krwią swoją dobrowolnie wylaną wysłużył nam życie i w Nim Bóg pojednał nas ze sobą i między nami samymi oraz wyrwał z niewoli szatana i grzechu, tak, że każdy z nas może wraz z Apostołem powiedzieć: Syn Boży «umiłował mnie i wydał samego siebie za mnie» (Ga 2,20). Cierpiąc za nas, nie tylko dał przykład, byśmy szli w Jego ślady, lecz i otworzył nam nową drogę, którą jeśli idziemy, życie i śmierć doznają uświęcenia i nabierają nowego sensu”¹⁴.

Kościół krytycznie odnosi się do postaw tych osób, które wprowadzają zamieszanie, przypisując zbyt duże znaczenie roli szatana, oraz do postaw tych, którzy negują bądź minimalizują jego złowrogą moc.

Nowy Testament obraca się wokół tajemnicy dokonanego przez Chrystusa odkupienia. Liczne wezwania i zachęty kierowane przez Apostołów do chrześcijan mają właśnie na uwadze przezwycięzenie ran grzechowych w człowieku. Apostołowie nie tylko wskazują na te rany, ale podają przede wszystkim środki zaradcze i sposoby ich łagodzenia i eliminacji. „Skąd się biorą wojny i skąd kłótnie między wami? – pyta św. Jakub i wyjaśnia: Nie skądinąd tylko z waszych żądz, które walczą w członkach waszych. Pożądacie, a nie macie, życie morderczą zazdrość, a nie możecie osiągnąć. Prowadzicie walki i kłótnie, a nic nie posiadacie...” I dlatego zachęca: „Bądźcie więc poddani Bogu, przeciwstawiajcie się natomiast diabłu, a ucieknie od was. Przystąpcie bliżej Boga, to i On zbliży się do was” (Jk 4,1-8). Św. Paweł natomiast w swym klasycznym tekście na temat grzechu i pierwotnej sprawiedliwości napomina chrześcijan, aby nie postępowali tak, jak poganie „w próżności swego umysłu, mając rozum pogrążony w ciemnościach i będąc dalekimi od życia Bożego na skutek swej ignorancji i zaślepienia serca”. Chrześcijanie, zespoleni przez chrzest jak najściślej z Chrystusem (por. Rz 6), zostali bowiem „nauczeni” w Nim – zgodnie z prawdą, jaka jest w Jezusie, że – co się tyczy poprzedniego

---

¹⁴ Sobór Watykański II, Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes*, n. 22.

sposobu życia – „trzeba porzucić dawnego człowieka, który ulega zepsuciu na skutek zwodniczych żądz, a odnawiać się duchem w waszym myśleniu i przyoblec człowieka nowego, stworzonego na obraz Boży w sprawiedliwości i prawdziwej świętości” (Ef 4,17-24). Natychmiast też Apostoł dodaje: „dlatego odrzuciwszy kłamstwo, mówcie prawdę: każdy do swego bliźniego... Ani nie dawajcie miejsca diabłu!... Niech zniknie spośród was wszelka gorycz, uniesienie, gniew, wrzaskliwość, znieważanie – wraz z wszelką złością. Bądźcie dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni, Przebaczajcie sobie nawzajem, tak jak i Bóg wam przebaczył w Chrystusie” (Ef 4,25-32).

Bibliografia

I. Nauczanie Kościoła

1. Jan Paweł II, Adhortacja apostołska o pojednaniu i pokucie w dzisiejszym posłannictwie Kościoła *Reconciliatio et paenitentia* (2.12.1984).
2. Tenże, List apostołski do młodych całego świata *Parati semper* (31.03.1985).
3. Tenże, Katecheza *O upadłych aniołach* (Audiencja generalna, 13.08.1986).
4. Tenże, Katecheza *Kuszenie Jezusa* (Audiencja generalna, 20.08.1986).
5. Tenże, Katecheza *Aniołowie upadli, czyli szatani*, <http://www.apostol.pl/janpawelii/katechezy/bog-ojciec/anio%C5%82owie-upadli-czyli-szatani>
6. Benedykt XVI, *Jezus z Nazaretu*, Kraków 2007.
7. Congregatio de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum, *De exorcismis et supplicationibus quibusdam* (21.08.2001).
8. Konferencja Episkopatu Polski, *Służyć prawdzie o małżeństwie i rodzinie*, Warszawa 2009.

II. Literatura

1. Balmonte F., *Opętanie i egzorcyzm*, Kielce 2008.
2. Chenesseau R., *Egzorcyzmy*, Radom 2010.
3. Kocańda B., OFM Conv, *Posługa kapłana egzorcysty*, Kraków 2004.
4. Nawrocka B., *Romans z wampirem. Zmierch instynktu przeżycia*, http://www.milujcieszcie.org.pl/nr/mlodziej/romans_z_wampirem_zmierch.html
5. Opala R., *Włodzimierz Sołowiów i idea papieżstwa jako znaku jedności Kościoła*, <http://www.apologetyka.katolik.pl/odnowa-kosciola/ekumenizm/154/577-wodzimierz-soowoiw-i-idea-papiestwa-jako-znaku-jednoci-kocioa>
6. Posacki A. SJ, *Ezoteryzm i okultyzm – formy stare i nowe. Aspekty filozoficzno-teologiczne i praktyczno-duszpasterskie*, Radom 2009.
7. Salij J. OP, *Nadzieja poddawana próbom*, http://mateusz.pl/ksiazki/js-npp/js-npp_56.htm

Fr. Wiesław Jankowski: Introduction to the spirituals guidance of people enslaved by the power of darkness

At the beginning of each human life is God and his Fatherhood, whereas human parenthood is accomplished by their love embraced, also sacramentally, by God's love. Without Christ no life of grace in man is possible, no "new creation" as a result of "being born from God himself" (cf Jn 1:13). The life of grace constitutes the essential weapon in spiritual struggle. This struggle must not be ignored considering the basic regard for the reality where, in principle, there exist three causes of spiritual operation: God and his angels, the world of human beings (the so called human spirit) and the demonic factor (Satan and his evil spirits). Various cultural and civilizational factors seem to be light-hearted about the situation or make mistakes about the identity and possible effects of the operation of the a/m causes of spiritual struggle. Therefore spiritual guidance in Christian formation towards freedom ought to take into consideration the context of contemporary spiritual dangers (both old and new). Tasks and competences of exorcist priests in relation to person enslaved by demonic factors arise from the nature of enslavement and the requirements of pastoral care and spiritual guidance appropriate to the situation. The duties of the enslaved persons who take advantage of spiritual guidance withing the care provided by exorcist priests go in some measure beyond the classical context of spiritual attendance (i.e. when there is no demonic enslavement). The basic environment for spiritual struggle, especially in case of enslavement, is the family of the enslaved person. The appearance of the enslavement and the pastoral care related to such situations clear the way for a more explicit discovery of the family as the place of God and man and not only the place of being tormented by demonic powers.

Nota o autorze:

Ks. dr Wiesław Jankowski – kapłan archidiecezji szczecińsko-kamieńskiej, 1982 – otrzymał święcenia kapłańskie, 1987 – mgr teologii w zakresie studiów nad rodziną; 1994 – dr teologii w zakresie teologii duchowości (Ateneum Świętego Krzyża w Rzymie); od 1994 r. zatrudniony w Instytucie Studiów nad Rodziną ATK w Łomiankach – obecnie na Wydziale Studiów nad Rodziną Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Duszpasterz rodzin, kierownik duchowy, egzorcysta.